

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ
ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ημερομηνία: Κυριακή 22 Απριλίου 2012

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΙΖΥΗΝΟΣ "ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ"

(.....)

Αυτό λοιπόν τό ἔλεγειον ἐμοφολογεῖ κατ' ἐκείνην τήν νύκτα ἡ μήτηρ μου.

Ἐγώ ἤκουον, καί ἄφηνά τά δακρυά μου νά ρέωσι σιγαλά, ἀλλά δέν ἐτόλμων νά κινηθῶ. Αἴφνης ἠσθάνθην εὐωδίαν θυμιάματος!

— ὦ! εἶπον, ἀπέθανε τό καυμένο τό Ἄννιό μας! — Καί ἐτινάχθην ἀπό τό στρῶμά μου.

Τότε εὐρέθην ἐνώπιον παραδόξου σκηνῆς.

Ἡ ἀσθενῆς ἀνέπνεε βαρέως, ὅπως πάντοτε. Πλησίον αὐτῆς ἦτο τοποθετημένη ἀνδρική ἐνδυμασία, καθ' ἣν τάξιν φορεῖται. Δεξιόθεν σκαμνίον σκεπασμένον μέ μαῦρον ὕφασμα, ἐπί τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε σκεῦος πλήρες ὕδατος καί ἐκατέρωθεν δύο λαμπάδες ἀναμμένα. Ἡ μήτηρ μου γονυπετής⁶⁴ ἐθυμιάζε τ' ἀντικείμενα ταῦτα προσέχουσα ἐπί τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος.

Φαίνεται ὅτι ἐκιτρίνισα ἀπό τόν φόβον μου. Διότι ὡς μέ εἶδεν, ἔσπευσε νά μέ καθησυχάσῃ.

⁶⁴. γονυπετής: γονατιστός.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2012

E_3.ΝΑΛ3Κ(ε)

— Μή φοβείσαι, παιδάκι μου, μέ ειπε μυστηριωδώς, είναι τά φορέματα του πατρός σου. Έλα, παρακάλεσέ τον και συ να έλθη να γιατρέψη τό Άννιώ μας.

Και μέ έβαλε να γονατίσω πλησίον της.

— Έλα πατέρα — να μέ πάρης έμένα — για να γιάνη τό Άννιώ! — άνεφώνησα έγώ διακοπτόμενος υπό των λυγμών μου. Και έρριξα επί της μητρός μου παραπονετικό βλέμμα, διά να τη δείξω πώς γνωρίζω, ότι παρακαλεί ν' αποθάνω έγώ αντί της αδερφής μου. Δέν ήσθανόμην ό άνόητος ότι τοιουτοτρόπως έκορύφωνα την άπελπισίαν της! Πιστεύω να μ' έσυγχώσησεν. Ήμην πολύ μικρός τότε, και δέν ήδυνάμην να έννοήσω την καρδίαν της.

Μετά τινας στιγμάς βαθείας σιγής, έθυμίασεν έκ νέου τά πρό ήμών άντικείμενα, και επέστησεν όλην αυτής της προσοχήν επί του ύδατος, τό όποιον εύρίσκετο εις τό επί του σκαμνίου εύρουχωρον σκεύος.

Αίφνης μικρά χρυσαλίσ,⁶⁵ πετάξασα κυκλικώς επ' αυτού, ήγγισε μέ τά πτερά της, και έτάραξεν έλαφρώς την έπιφάνειάν του.

Ή μήτηρ μου έκυψεν εύλαβώς και έκαμε τόν σταυρόν της, όπως όταν διαβαίνουν τά Άγια έν τη έκκλησία.

— Κάμε τό σταυρό σου, παιδί μου! έψιθύρισε, βαθέως συγκεκινημένη και μη τολμώσα να ύψωση τά όμματα.

Έγώ υπήκουσα μηχανικώς.

Όταν ή μικρά εκείνη χρυσαλίσ έχάθη εις τό βάθος του δωματίου, ή μήτηρ μου άνέστησεν, έσηκώθη ήλαρά⁶⁶ και εύχαριστημένη, και — Έπέρασεν ή ψυχή του πατέρα σου! — ειπε, παρακολουθούσα εισέτι την πτήσιν του χρυσαλιδίου μέ βλέμματα στοργής και λατρείας. Έπειτα έπιεν από του ύδατος και έδωκε και εις μέ να πίνω.

Τότε μου ήλθεν εις τόν νουν ότι και άλλοτε μάς έπότιζεν από του αυτού σκεύους, εύθύς ως έξυπνοϋμεν. Και ένθυμήθην, ότι όσάκις έκαμνε τούτο ή μήτηρ μας, ήτο καθ' όλην εκείνην την ήμέραν ζωηρά και

⁶⁵. χρυσαλίσ· η χρυσαλίδα, αλλιώς ψυχή.

⁶⁶. ήλαρός -ά -όν· χαρωπός.

περιχαρής, ως εάν είχε απολαύσει μεγάλην τινά πλην μυστικήν εὐδαιμονίαν.

Ἄφου μ' ἐπότισεν ἐμέ, ἐπλησίασεν εἰς τό στῶμα τῆς Ἀννίως μέ τό σκεῦος ἀνά χεῖρας.

Ἡ ἀσθενής δέν ἐκοιμᾶτο, ἀλλά δέν ἦτο καί ὄλας διόλου ἔξυπνος.⁶⁷ Τά βλέφαρά τῆς ἦσαν ἡμίκλειστα· οἱ δέ ὀφθαλμοί τῆς, ἐφ' ὅσον διεφαίνοντο, ἐξέπεμπον παράδοξόν τινα λάμψιν διά μέσου τῶν πυκνῶν καί μελανῶν αὐτῶν βλεφαρίδων.

Ἡ μήτηρ μου ἀνεσήκωσε τό ἰσχνόν τοῦ κορασίου σῶμα μετά προσοχῆς· καί ἐνῶ διά τῆς μιᾶς χειρός ὑπεστήριζε τά νῶτά του, διά τῆς ἄλλης προσέφερε τό σκεῦος εἰς τά μαρμαίνα του χεῖλη.

— Ἐλα, ἀγάπη μου, τῆς εἶπε. Πιέ ἀπ' αὐτό τό νερό, νά γιάνης. — Ἡ ἀσθενής δέν ἠνοιξε τούς ὀφθαλμούς, ἀλλά φαίνεται, ὅτι ἤκουσε τήν φωνήν καί ἐνόησε τάς λέξεις. Γλυκύ καί συμπαθητικόν μειδίαμα διέστειλε τά χεῖλη τῆς. Ἐπειτα ἐροόφησεν ὀλίγας σταγόνας ἀπό τοῦ ὕδατος ἐκείνου, τό ὁποῖον ἔμελλε τῷ ὄντι⁶⁸ νά τήν ἰατρεύσῃ. Διότι μόλις τό ἐκατάπιε καί ἠνοιξε τούς ὀφθαλμούς καί προσεπάθησε ν' ἀναπνεύσῃ. Ἐλαφρός στεναγμός διέφυγε τά χεῖλη τῆς, καί ἐπανέπεσε βαρεῖα ἐπί τῆς ὠλένης⁶⁹ τῆς μητρός μου.

Τό καῦμένο μας τό Ἀννίω! ἐγλύτωσεν ἀπό τά βάσανά του!

(.....)

Τό υἱκόν σέβας ἦτο πολύ, καί ἡ αὐθεντεία⁸⁵ τῆς μητρός μεγάλη, ἀλλ' οἱ πτωχοί ἀδελφοί μου ἦσαν τόσον ἀπογοητευμένοι, ὥστε δέν ἐδίστασαν νά ὑποδείξουν εὐσχήμως⁸⁶ πως εἰς τήν μητέραν των, ὅτι καλόν θά ἦτο νά παραιτηθῆ τῷ σκοποῦ τῆς. Ἀλλά τήν εὖρον ἀμετάπειστον. Τότε ἐδήλωσαν φανερά τήν δυσαρέσκειάν των καί τῇ ἠρνήθησαν τήν διαχείρισιν τοῦ βαλαντίου⁸⁷ των. Ὅλα εἰς μάτην.

⁶⁷. ἔξυπνος· ξυπνητός, αφυπνισμένος.

⁶⁸. τῷ ὄντι· πράγματι

⁶⁹. ὠλένη· τό μέρος τοῦ χεριοῦ ἀπό τον αγκώνα μέχρι τον καρπό.

⁸⁵. αὐθεντεία· ἡ ἐξουσιαστική δύναμις.

⁸⁶. εὐσχημος· ὁ επιφανειακά δικαιολογημένος.

⁸⁷. βαλάντιο· χρηματοφυλάκιο, πουγγί.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2012

E_3.ΝΑΛ3Κ(ε)

—Μή μου φέρετε τίποτε, ἔλεγεν ἡ μήτηρ μου, ἐγὼ δουλεύω καὶ τό θρέφω, σάν πῶς ἔθρεψα καὶ σᾶς. Καὶ ὅταν ἔλθῃ ὁ Γιωργῆς μου ἀπ’ τῆ ξενιτεῖα, θά τό προικίσῃ καὶ θά τό πανδρέψῃ. Ἄμ’ τί θαροεῖτε! Ἐμένα τό παιδί μου μέ τό ὑποσχέθηκε. — Ἐγὼ, μάνα, θά σέ θρέψω καὶ σένα καὶ τό ψυχοπαίδί σου. — Ναί! ἔτσι μέ τό εἶπε, πού νᾶχη τήν εὐχή μου!

Ὁ Γιωργῆς ἤμην ἐγὼ. Καὶ τήν ὑπόσχεσιν ταύτην τήν εἶχον δώσει ἀληθῶς, ἀλλά πολύ προτύτερα.

Ἦτο καθ’ ἣν ἐποχὴν ἡ μήτηρ μας εἰργάζετο διὰ νά θρέψῃ τήν πρώτην μας θετήν ἀδερφήν καθώς καὶ ἡμᾶς. Ἐγὼ τήν συνώδευον κατὰ τάς διακοπὰς τῶν μαθημάτων, παίζων παρ’ αὐτῆ, ἐνῶ ἐκείνη ἔσκαπτεν ἢ ἐξεβοτάνιζεν. Μίαν ἡμέραν διακόψαντες τήν ἐργασίαν ἐπεστρέφομεν ἀπό τούς ἀγρούς φεύγοντες τόν ἀφόρητον καύσωνα, ὑφ’ οὗ ὀλίγον ἔλειψε νά λιποθυμήσῃ ἡ μήτηρ μου. Καθ’ ὁδόν κατεληφθήμεν ὑπό ραγδαιοτάτης βροχῆς, ἐξ ἐκείνων, αἵτινες συμβαίνουσι παρ’ ἡμῖν συνήθως, μετά προσηγηθεῖσαν ὑπερβολικὴν ζέσθην ἢ λαύραν, καθώς τήν ὀνομάζουσι οἱ συντοπιταί μου. Δέν ἤμεθα πλέον πολὺ μακρὰν τοῦ χωρίου, ἀλλ’ ἔπρεπε νά διαβῶμεν ἓνα χεῖμαρρον, ὅστις πλημμυρῆσας ἐκατέβαινε ὀρμητικώτατος. Ἡ μήτηρ μου ἠθέλησε νά μέ σηκώσῃ εἰς τόν ὄμῶν της. Ἄλλ’ ἐγὼ ἀπεποιήθην.⁸⁸

— Εἶσαι ἀδύνατῃ ἀπὸ τῆ λιποθυμίας, τῆ εἶπον. Θά μέ ρίψῃς μεσ’ στόν ποταμό.

Καὶ ἐσήκωσα τά φορέματά μου καὶ εἰσῆλθον δρομαῖος⁸⁹ εἰς τό ρεῦμα, πρὶν ἐκείνη προφθάσῃ νά μέ κρατήσῃ. Εἶχον ἐμπιστευθῆ εἰς τάς δυνάμεις μου πλέον ἢ ὅ,τι ἔπρεπε. Διότι πρὶν σκεφθῶ νά ὑποχωρήσω, οἱ πόδες μου ἔχασαν τό στήριγμά των, καὶ, ἀνατραπείς, παρεσύρθην ὑπὸ τοῦ χεῖμαρρου ὡς κέλυφος καρούου.

Μία σπαρακτικὴ κραυγὴ φρίκης εἶναι πᾶν ὅ,τι ἐνθυμοῦμαι ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα. Ἦτον ἡ φωνὴ τῆς μητρός μου, ἣτις ἐρρίφθη εἰς τὰ ρεύματα διὰ νά μέ σώσῃ.

Πῶς δέν ἔγινε αἰτία νά πνιγῆ καὶ ἐκείνη μετ’ ἐμοῦ, εἶναι θαῦμα. Διότι ὁ χεῖμαρρος ἐκεῖνος ἔχει κακὴν φήμην παρ’ ἡμῖν. Καὶ ὅταν λέγουσι

⁸⁸. ἀποποιούμαι· ἀρνούμαι κάτι προσφερόμενο ἢ ζητούμενο.

⁸⁹. δρομαῖος· τρεχάτος, ταχύς, γρήγορος.

περί τινος «τόν ἐπῆρε τό ποτάμι», ἐννοοῦν ὅτι ἐπνίγη εἰς αὐτόν τούτον τόν χεῖμαρρον.

Καί ὄμως ἡ μήτηρ μου λιγόθυμος καθώς ἦτο, κατάκοπος, βεβαρυσμένη ἀπό ἐπαρχιακά φορέματα, ἱκανά νά πνίξουν καί τόν δεξιώτερον κολυμβητήν, δέν ἐδίστασε νά ἐκθέσῃ τήν ζωὴν αὐτῆς εἰς κίνδυνον. Ἐπρόκειτο νά μέ σώσῃ, καί ἄς ἦμην ἐκεῖνό της τό τέκνον, τό ὁποῖον προσέφερεν ἄλλοτε εἰς τόν Θεόν ὡς ἀντάλλαγμα ἀντί τῆς θυγατρὸς της.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς τόν οἶκον καί μέ ἀπέθεσε χαμαί ἀπό τόν ὦμόν της, ἦμην ἀκόμη παραζαλισμένος. Διά τούτο, ἀντί νά αἰτιαθῶ τήν ἀπρονοησίαν μου διά τό συμβάν, ἀπέδωκα αὐτό εἰς τὰς ἐργασίας τῆς μητρὸς μου.

— Μή δουλεύεις πιά, μάνα, τῆ εἶπον, ἐνῶ ἐκεῖνη μ' ἐνέδυε στεγνά φορέματα.

— Ἄμ' ποιός θά μᾶς θρέψῃ, παιδί μου, σάν δέν δουλεύω ἐγώ; — Ἠρώτησεν ἐκεῖνη στενάξασα.

— Ἐγώ, μάνα! ἐγώ! — τῆ ἀπήντησα τότε μετὰ παιδικοῦ στόμφου.

— Καί τό ψυχοπαῖδι μας;

— Κ' ἐκεῖνο ἐγώ!

Ἡ μήτηρ ἐμειδίασεν ἀκουσίως, διά τήν ἐπιβλητικὴν στάσιν, ἣν ἔλαβον προφέρον τήν διαβεβαίωσιν ταύτην. Ἐπειτα διέκοψε τήν ὁμιλίαν ἐπειποῦσα·

— Ἄμ' θρέψε δά πρῶτα τόν ἑαυτό σου καί ὕστερα βλέπουμε.

Δέν παρήλθε πολὺς καιρὸς καί ἀπηρχόμην εἰς τὰ ξένα.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A.** Βασική αφηγηματική πρόθεση του Βιζυηνού είναι να εξηγήσει και όχι να περιγράψει απλώς τον κόσμο των διηγημάτων του. Γι' αυτό άλλωστε αξιοποιεί οργανικά στο κείμενό του **α)** το μαγικό – θρησκευτικό (λαϊκό) πολιτισμό, **β)** την επιστημονική γνώση με τον ορθολογισμό και **γ)** τη ρεαλιστική αναπαράσταση της πραγματικότητας.

Να εντοπίσετε και να σχολιάσετε δύο σημεία στο απόσπασμα για καθένα από τα τρία παραπάνω χαρακτηριστικά.

(Μονάδες 15)

- B1.** Τις περιγραφές στο Βιζυηνό, ως στοιχεία αφηγηματικού λόγου έχει ειπωθεί πως «θα ήταν λάθος να τις αντιμετωπίσουμε σαν διακοσμητικές παρενθέσεις ή, τουλάχιστο, σαν συνειδητά ξεστρατίσματα προορισμένα να καθυστερήσουν για λίγο την αφήγηση... Έχουμε λοιπόν να κάνουμε όχι με παρέμβλητα «ξένα σώματα», αλλά με οργανικά μέλη του κειμένου και της αφήγησης» (Εισαγωγή στο Γ. Μ. Βιζυηνός, Νεοελληνικά Διηγήματα, επιμέλεια Παν. Μουλλάς, ΝΕΒ, Ερμής, Αθήνα, 1980, σ. ιη.). Συμφωνείτε με την παραπάνω διατυπωθείσα άποψη; Να σχολιάσετε τους στόχους που εξυπηρετούν οι περιγραφές στα συγκεκριμένα αποσπάσματα.

(Μονάδες 20)

B2.

- α)** Θεωρώντας πως η αφήγηση του Βιζυηνού έχει στοιχεία που παραπέμπουν στο θεατρικό λόγο, να εξηγήσετε τη λειτουργικότητα που έχει ο θεατρικός χαρακτήρας στο έργο του Βιζυηνού.

(Μονάδες 10)

- β)** Αν αναζητήσουμε θεατρικά στοιχεία στον αφηγηματικό λόγο του Βιζυηνού, αυτά θα μπορούσαμε να τα εντοπίσουμε: **α)** στην εναλλαγή σκηνών και επεισοδίων με αυτοτέλεια (σαν τις θεατρικές πράξεις), **β)** στην ύπαρξη και σκιαγράφηση ολοκληρωμένων και ανθρώπινων χαρακτήρων των ηρώων (ηθοποιία), **γ)** στη σκηνογραφία και τις εξωγλωσσικές πληροφορίες (ύφος, στάση, χειρονομίες), με τη μορφή

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2012

E_3.ΝΑΛ3Κ(ε)

σκηνοθετικών οδηγιών, δ) στα διαλογικά μέρη. Εντοπίστε δύο από τα τέσσερα αυτά στοιχεία, αναφέροντας για το καθένα παραδείγματα μέσα από το απόσπασμα, και εξηγήστε πώς επιβεβαιώνουν το θεατρικό χαρακτήρα του κειμένου.

(Μονάδες 10)

- Γ1.** « Η σκιαγράφηση του χαρακτήρα της μάνας Δεσποινιώς στο «Αμάρτημα της μητρός μου» είναι μοναδική. Για τα παιδιά της, που είναι ο ομφαλός του κόσμου, είναι μια μάνα παθιασμένη, ακόρεστη, πληθωρική, γυναίκα αγράμματη, δεισιδαίμονική που θέλει να υποτάξει και τη μοίρα, αν είναι δυνατόν, και μάχεται ενάντια σ' αυτήν. Σε όλο το «Αμάρτημα» ζητά να επιβάλλει την προέκταση της μητρογραμμικά καθορισμένης ύπαρξής της στο θηλυκό παιδί, που βάζει πάνω απ' όλα τα υπολοιπα και αρσενικά παιδιά της» [Π. Κρανιδιώτης, «Βιζυηνός αυτοκαταγραφόμενος και ψυχολογών, ετεροαναλυόμενος και μη» περ. Διαβάζω, τχ. 278, σ.60-61]

Με αφορμή τα λόγια του Π. Κρανιδιώτη να προβείτε, σε δύο παραγράφους, στο χαρακτηρισμό της μάνας, όπως αυτή παρουσιάζεται στο απόσπασμα «-Μή μου φέρετε τίποτε, ἔλεγεν ἡ μήτηρ μου, ... Καί τήν ὑπόσχεσιν ταύτην τήν εἶχον δώσει ἀληθῶς, ἀλλά πολὺ προτύτερα.».

(Μονάδες 15)

- Γ2.** «-Μή μου φέρετε τίποτε, ἔλεγεν ἡ μήτηρ μου,... Καί τήν ὑπόσχεσιν ταύτην τήν εἶχον δώσει ἀληθῶς, ἀλλά πολὺ προτύτερα.».

Αποτυπώστε τα τρία χρονικά επίπεδα (παρελθόν - παρόν - μέλλον) και τη διαπλοκή του χρόνου που παρατηρείτε στο απόσπασμα και εξηγήστε τη δομική λειτουργία που έχει η υπόσχεση στην εξέλιξη της πλοκής και την οικονομία του έργου.

(Μονάδες 10)

- Δ.** «Ο Βιζυηνός θέτει στο επίκεντρο της διηγηματικής πλοκής τη σχέση της μητέρας και του Γιωργή. Αντίστοιχα, ο Κατσικονούρης στο «Γάλα» εστιάζει το ενδιαφέρον του στη σύγκρουση της μητέρας και του Αντώνη. Με βάση αυτό το δεδομένο και τα δύο κείμενα αναδεικνύουν ως πρωταγωνιστικές δύο αρσενικές φιγούρες που από τη μια βιώνουν το συναίσθημα της ενοχής και από την άλλη την ανάγκη για επιβεβαίωση της μητρικής αγάπης. Να καταδείξετε

τις αναλογίες στον τρόπο με τον οποίο ο Γιωργής και ο Αντώνης βιώνουν αυτά τα δύο διαπλεκόμενα συναισθήματα».

(Μονάδες 20)

[(Εισαγωγικό – ενημερωτικό σημείωμα) Η Ρήνα, μετανάστρια από την πρώην Σοβιετική Ένωση, μαζί με τα δύο της αγόρια, τον Αντώνη και τον Λευτέρη, προσπαθεί να προσαρμοσθεί και να επιβιώσει στην Ελλάδα. Ο Λευτέρης πάσχει από σχιζοφρένεια και δεν δέχεται καμία θεραπευτική αγωγή. Η μητέρα δείχνει αδυναμία προς τον Λευτέρη και βασανίζεται από ενοχές, που προέρχονται από το γεγονός ότι δεν γέυτηκε ποτέ το παιδί της το μητρικό γάλα].

ΡΗΝΑ: ...Είχε 'ρθει κι η πεθερά μου στο μαιευτήριο, στο Τμπιλίσι, τότε που έκανα το Λευτέρη μου. Ήταν δεύτερη, τρίτη μέρα που είχα γεννήσει. Άρχισε και μου ζούλαγε το στήθος, να δει αν κατεβάζει γάλα. Ζούλαε, ζούλαε... Τίποτα εγώ. «Νιετ ου, νιε μαλακά», έλεγε και ξανάλεγε, «δεν έχει γάλα». Και να 'ναι και κόσμος μπροστά, συγγενείς που είχαν έρθει να ευχηθούν. Ήθελα ν' ανοίξει η γης κάτω απ' το κρεβάτι μου. Γιατί είχα κι εγώ μια αγωνία, μια λαχτάρα να 'χω γάλα να θηλάσω το μωρό μου... Τον Αντώνη μου τον είχα θηλάσει καλά, βύζαξε αυτός με την ψυχή του, το 'πιανε και με τα δυο του χέρια και του 'δινε να καταλάβει. Κι είχα ένα αίσθημα, έτσι, σαν να είχε στραγγίξει όλο το γάλα μου αυτός και για τον μικρό να μην είχε μείνει τίποτα. Κι όσο με ζούλαγε η πεθερά, τόσο μεγάλωνε η αγωνία μου. Και η ντροπή· να μην τα καταφέρνω σαν μάνα μπροστά σε τόσο κόσμο. (Παύση.) Ήταν κι ο μακαρίτης εκεί, ο Αντρέι. «Νιτσεβό στραύναβα μαγιά, Ιρίνουσκα», μου 'λεγε, «Νιτσεβό στραύναβα - δεν πειράζει, Ιρίνα μου, δεν πειράζει»... Ε, βέβαια, αυτόν τι τον πείραζε; Να του 'λεγες «νιε βότκα», θα τον πείραζε, αλλά που δεν είχε η γυναίκα του γάλα για το παιδί του, τι τον ένοιαζε. (Παύση.) Και μήπως το 'νιώσε και ποτέ σαν παιδί του; ...Γιατί μετά από λίγο καιρό που πήγαμε σπίτι το αμόλησε: «Το παιδί δεν είναι δικό μας, Ιρίνα», γυρνάει και μου λέει ένα βράδυ όπως έπλενα στο νεροχύτη. «Τι είπες;» του λέω, και κράταγα και μια πιατέλα, κι όπως την είδε αυτός μαζεύτηκε κάπως. Φοβότανε, βλέπεις, και λίγο, γιατί μου 'φεύγε κι εμένα καμιά φορά κάνα σταχτοδοχείο, κάνα ποτήρι όταν έλεγε ή έκανε τα ζαβά του - Και να σκεφτείς δεν έπινε ακόμα τότε τόσο πολύ, μετά ήταν που κύλησε τελείως, όταν ήρθαμε εδώ, στην «πατρίδα» όπως την έλεγε. Τέλος πάντων, μαζεύτηκε, ξεμαζεύτηκε, την

κουβέντα του την αποτέλειωσε: «Δεν το βλέπεις που δε μοιάζει σε κανέναν μας; Θα 'γινε λάθος στο μαιευτήριο και μας δώσαν αλωνών παιδί». (Παύση.) Και το πίστευε! «Βρε καλέ μου, βρε χουσε μου», τίποτα. Του 'μεινε. Για μια ζωή. Μια ζωή χέρι πατρικό, έτσι, να του χαϊδέψει τα μαλλάκια του δεν άπλωσε. Το είχε το παιδί... πραγματικά σαν ξένο. (Παύση.) Κι έτσι, θέλω να πω, δεσποινίς Ξένια, σαν να πήγαν όλα στραβά για το Λευτέρη μου απ' την αρχή, από κείνο το μαιευτήριο ακόμα. Και το γάλα το μητρικό που του 'λειψε - σάμπως, θα μου πεις, το μόνο παιδί ήταν που δε βύζαξε; εδώ άλλες και κόβουνε το γάλα τους μόνες τους μην τους κρεμάσει το βυζί - αλλά να, λέω, με το μυαλό μου τώρα... τι φχαριστήθηκε μήπως το παιδάκι μου στη ζωή του; Τουλάχιστον να είχε πάρει λίγο γάλα απ' τη μανούλα του. Έτσι, σαν να μπορούσα να του είχα δώσει εγώ λίγη δύναμη, ένα κουράγιο, κάτι να είχε χαρεί κι αυτό λιγάκι. Αλλά... Άτυχο παιδί, άτυχο, λες κι αυτή η αρρώστια - το μόνο που του πρόσφερε ο πατέρας του τελικά - να ήταν σαν ένα σκουλήκι μέσα του να του ροκανίζει κάθε χαρά.

(.....)

Η Ρήνα περιφέρεται στο χώρο κάνοντας διάφορες δουλειές του σπιτιού. Σε μια πολυθρόνα ο Αντώνης.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Με τ' άλλα τι γίνεται.

ΡΗΝΑ: Με τα δικά σου τι γίνεται. Ας' τα τώρα του Λευτέρη, τελειωμό δεν έχουνε. Τα δικά σου.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Μπα, πώς και το ενδιαφέρον;

ΡΗΝΑ: Αχ, μη με στεναχωρείς κι εσύ, βρε Αντώνη. Να 'ξερες τι τραβάω εγώ εδώ μέσα...

ΑΝΤΩΝΗΣ: Μην ανησυχείς, και μου κάνεις την καρδιά περιβόλι κάθε φορά που έρχομαι.

ΡΗΝΑ: Έ, σε ποιον να τα λέω κι εγώ; ...Εσύ, Αντώνη μου, στο κάτω κάτω αντέχεις.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Αντέχω εγώ, ε;

ΡΗΝΑ: Έχεις κάτι μέσα σου εσύ. Κάτι σκληρό, δε σπάει με τίποτε, το ξέρω, εγώ σας γέννησα. (Παύση.) Και ξέρεις τι σκεφτόμουνα; Χθες το βράδυ το

σκεφτόμουν... Ότι έτσι θα γινότανε, δεν μπορούσε αλλιώς: Όσο δυνατό το πρώτο παιδί, τόσο αδύναμο θα 'βγαινε το άλλο. Λες και τη δύναμη την πήρες όλη εσύ και δεν έμεινε τίποτα για τον μικρό. (Παύση)

ΑΝΤΩΝΗΣ: Ωραία, να 'χω τύψεις και γι' αυτό δηλαδή.

ΡΗΝΑ: Όχι, εγώ, παιδί μου, ποτέ δεν...

ΑΝΤΩΝΗΣ: Άσε, ρε κυρά - Ρήνα. Αλλά το βοηθάμε τώρα: «Αντέχει ο Αντώνης»!

ΡΗΝΑ: Για καλό το λέω. Εγώ πιστεύω σ' εσένα.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Τι πιστεύεις δηλαδή;

ΡΗΝΑ: Ότι... ότι θα τα καταφέρεις εσύ.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Όπως μου το λες όμως... Σκεφτική σε βλέπω.

ΡΗΝΑ: Όχι, απλώς... Να, αυτό το πράγμα που έχεις μέσα σου... σαν σίδερο το νιώθω ώρες ώρες... σαν να με τρομάζει κάπως.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Καταλαβαίνω. Δε θα 'θελες να τα καταφέρω και πολύ, ε;

ΡΗΝΑ: Χριστός κι Απόστολος! Εγώ, παιδί μου; Μακάρι εσύ...

ΑΝΤΩΝΗΣ: Μάνα...

ΡΗΝΑ: Ε;

ΑΝΤΩΝΗΣ: Παντρεύομαι.

(Καμιά αντίδραση από τη μάνα του.)

ΑΝΤΩΝΗΣ: Καλά, ντε, μην τρελαίνεσαι κιόλας.

ΡΗΝΑ (κρούα): Πώς;... Δηλαδή... πώς αυτό;

ΑΝΤΩΝΗΣ: Μην κάνεις έτσι, σου λέω. Ξέρω τι σε τρώει εσένα τώρα.

ΡΗΝΑ: Εμένα; Τι να με τρώει εμένα τώρα; Δε θέλω εγώ το καλό του παιδιού μου;

ΑΝΤΩΝΗΣ: Ναι· του Λευτέρη.

ΡΗΝΑ: Και το δικό σου, Αντώνη μου, και το δικό σου. Αλλά να, κάπως ξαφνικά μου ήρθε.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Μην ανησυχείς και δε θα σας αφήσω έτσι εγώ.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2012

E_3.NΛΛ3Κ(ε)

ΡΗΝΑ: Καλά εμείς... Ασε μας εμάς τώρα. Εσύ να κοιτάξεις.

ΑΝΤΩΝΗΣ: Και τα λεφτά θα σας τα στέλνω...

ΡΗΝΑ: Να τα κρατάς, αγόρι μου. Υποχρεώσεις θα 'χεις τώρα.

ΑΝΤΩΝΗΣ: ...κι από δω θα 'ρχομαι.

ΡΗΝΑ: Ε, πού ν' αφήνεις την οικογένειά σου τώρα...

ΑΝΤΩΝΗΣ: Ε, κάτσε, ρε μάνα, να την κάνουμε πρώτα. Αμέσως!...

ΡΗΝΑ: Ε, θα κάνεις, τι, δε θα κάνεις; Τι παντρεύεσαι τότε;

ΑΝΤΩΝΗΣ: Ξέρω 'γώ; Γιατί παντρεύονται οι άνθρωποι;

ΡΗΝΑ: Ό,τι θέλεις να κάνεις, αγόρι μου. Ό,τι θέλεις εσύ. Και τα λεφτά να τα κρατάς για σένα, την οικογένειά σου. Θα τα βολέψουμε εμείς. Το πολύ πολύ ν' αρχίσω να πηγαίνω στα σπείρια ξανά. Αυτή η κυρία του στρατηγού με ζήτηγε πάλι. Και η άλλη που 'χει το ζαχαροπλαστείο, το Ντελός. Για το μαγαζί. Και ο στρατηγός - ξέρεις πόσο αναποδοί είναι οι καραβανάδες - έχει να το λείει, απ' όσες πέρασαν από εκεί μέσα μόνο η κυρά - Ρήνα ήταν νοικοκυρά. Η πιο σβέλτη. Δε με ξεχνάν εμένα, τι νομίζεις... Και είναι κι άλλες κυρίες, θα βρω και άλλες... είναι και το βοήθημα απ' την Εκκλησία. Εσύ... Εσύ μόνο το Λευτέρη να μην αφήσεις... το Λευτέρη μας, να 'ρχεσαι να του κάνεις λίγο παρέα, να του μιλάς, να...

ΑΝΤΩΝΗΣ: Α παράτα με πια!

ΡΗΝΑ: Τ' αδέρφι σου, το Λευτεράκη μας μόνο... (Κλαίει.)

ΑΝΤΩΝΗΣ: Εδώ σου λέω ότι παντρεύομαι κι εσύ ούτε ρώτησες ποια παίρνω. Μόνο «ο Λευτέρη» κι «ο Λευτεράκης»! Το Λευτέρη θα παντρευτώ, ρε γαμώτο μου;

ΡΗΝΑ: Εγώ; Πότε είπα εγώ για το Λευτέρη;

Αποσπάσματα από «Το Γάλα», Βασίλης Κατσικονούρης (2006)